

Qui vocat aquas maris,
et effudit eas super faciem terræ, Dominus
nomen ejus.

Nunquid non ut filii Æthiopum vos estis mihi,
filii Israel? ait Dominus,

Nunquid non Israel ascendere feci de terra Ægy-
pti:

et Palæstinos de Cappadocia,
et Syros de Cyrene?

Ecce oculi Domini Dei super regnum peccans,
et conteram illud a facie terræ.

Verumtamen contrens non conteram domum Jaco-
cob, dicit Dominus.

Ecce enim ego mandabo,
et concutiam in omnibus gentibus domum Isra-
rael, sicut concutitur triticum¹ in cribro:
et non cadet lapillus super terram.

In gladio morientur omnes peccatores populi
mei:
qui dicunt: Non appropinquabit, et non veniet
super nos malum.

¹ Vox « triticum » neque ab Hieronymo in com-
mentario legitur, neque in Hebræo revera est

In die ullo suscitabo tabernaculum David, quod
cecidit:

et reedificabo aperturas murorum ejus,
et ea que corruerant, instaurabo:
et reedificabo illud sicut in diebus antiquis.

Ut possideant reliquias Idumææ, et omnes nationes,
eo quod invocatum sit nomen meum, super eos:
dicit Dominus faciens hæc.

Ecce dies veniunt, dicit Dominus,
et comprehendet arator messorem,
et calcator uvæ mittentem semen:

Et stillabant montes dulcedinem,
et omnes colles culti erunt.

Convertam captivitatem populi mei Israel:

et ædificabunt civitates desertas, et habitabunt:

Et plantabunt vineas, et bibent vinum earum:
et facient hortos, et comedent fructus earum.

Et plantabo eos super humum suam:

et non evellam eos ultra de terra sua: quam
dedi eis, dicit Dominus Deus tuus.

textu, sed tantum בְּבֵרָה יָרַע, « conculcitur in
cribro », nec plus ipsi habent LXX.

Explicit liber Amos prophetæ.

INCIPIIT

LIBER ABDIÆ PROPHETÆ.

Visio Abdiæ.

Hæc dicit Dominus Deus ad Edom:

Auditum audivimus a Domino,
et legatum ad gentes misit:

Surgite,

et consurgamus adversus eum in prælium.

Ecce parvulum te dedi in gentibus:
contempnibilis tu es valde.

Superbia cordis tui extulit te habitantem in scis-
suris petrarum [Al. petræ].

exallantem solium suum [Al. tuum], qui dicis
in corde tuo:

Quis detrahet me in terram?

Si exaltatus fueris ut aquila,

et si inter sidera posueris nidum tuum:
inde detraham te, dicit Dominus.

Sicut fures introissent ad te, si latrones per noctem,

quomodo conticuisses?

Nonne furati essent sufficientia sibi?

Si vindemiares introissent ad te,
nunquid [Al. add. non] saltem racemos reli-
quissent tibi?

Quomodo scrutati sunt Esau,

investigaverunt abscondita ejus?

Usque ad terminum emiserunt te:

omnes viri fœderis tui illuserunt tibi,

invaluerunt adversum te viri pacis tue:

Qui comedunt tecum, ponent insidias subter te:
non est prudentia in eo.

Nunquid non in die illa, dicit Dominus, perdam
sapientes de Idumæa,

et prudentiam de monte Esau?

Et timebunt fortes tui a meridie,

ut intreat vir de monte Esau.

Propter interfectionem, et propter iniquitatem in
fratrem tuum Jacob,

operiet te confusio, et peribis in æternum.

In die cum stares adversus¹,

quando capiebant alieni exercitum ejus,

et extranei ingrediebantur portas ejus,

et super Jerusalem mittebant sortem:

tu quoque eras quasi unus ex eis.

Et non despicias in die fratris tui,

in die peregrinationis ejus:

Et non letaberis super filios Juda in die perdi-
tionis eorum:

et non magnificabis os tuum in die angustia.

Neque ingredieris portam populi mei in die rui-
næ eorum:

neque despicias et tu in malis ejus in die vas-
tutatis illius:

et non emitteris adversus exercitum ejus in
die vastutatis illius.

Neque stabis in exitibus, ut interficias eos qui
fugerint:

et non concludes reliquos ejus in die tribula-
tionis.

Quoniam iuxta est dies Domini super omnes gen-
tes,

sicut fecisti, fiet tibi:

retributionem tuam convertet in caput tuum.

Quomodo enim bibisti [Al. bibistis] super montem

sanctum meum,

bibent omnes gentes jugiter:

Et bibent, et absorbebunt,

et erunt quasi non sint.

Et in monte Sion erit salvatio, et erit sanctus:

et possidebit domus Jacob eos, qui se posse-
derant.

Et erit domus Jacob ignis,

et domus Joseph flamma,

et domus Esau stipula;

Et succendentur in eis, et devorabunt eos:

et non erunt reliquæ domus Esau,

quia Dominus locutus est.

Et hereditabunt hi qui ad austrum sunt, mon-
tem Esau,

et qui in campestribus Philistinim:

Et possidebunt regionem Ephraim, et regionem
Samaris,

et Benjamin possidebit Galaad.

Et transmigratio exercitus hujus [Al. ejus] filio-
rum Israel,

omnia Chananeorum usque ad Sareptam:

Et transmigratio Jerusalem, qua in Bosphoro est,

possidebit civitates austri.

Et ascendent salvatores in montem Sion

judicare montem Esau:

et erit Domino regnum.

¹ Addunt vulgati libri atque ipse Hieron. in commentario « eum », quod tamen in Hebræo
pronomen non est.

Explicit liber Abdiæ prophetæ.

INCIPIIT

LIBER JONÆ PROPHETÆ.

Cap. I. — Et factum est verbum Domini ad Jo-
nam filium Amathi, dicens:

Surge, vade in Niniven, civitatem grandem, et
predica in ea: quia ascendit malitia ejus co-
ram me.

Et surrexit Jonas,

ut fugeret in Tharsis a facie Domini:

Et descendit in Joppen,

et invenit navem euntem in Tharsis:

Et dedit naulum ejus,
et descendit in eam, ut iret cum eis in Tharsis
a facie Domini,

Dominus autem misit ventum magnum in mare,
et facta est tempestas magna in mari,

et navis periclitabatur conteri.

Et timerunt nautæ,

et clamaverunt viri ad Deum suum:

Et miserunt vasa, que erant in navi, in mare,

ut alleviaretur ab eis :
 Et Jonas descendit ad interiora navis,
 et dormiebat sopore gravi.
 Et accessit ad eum gubernator, et dixit ei :
 Quid tu sopore deprimeris ?
 Surge invoca Deum tuum,
 si forte recogitet Deus de nobis, et non pereamus.
 Et dixit vir ad collegam suum :
 Venite, et mittamus sortes,
 et sciamus quare hoc malum sit [Al. fit] nobis.
 Et miserunt sortes,
 et cecidit sors super Jonam.
 Et dixerunt ad eum :
 Indica nobis cujus causa malum istud sit nobis :
 quod est opus tuum ?
 Quae terra tua, et quo vadis ?
 Vel ex quo populo es tu ?
 Et dixit ad eos : Hebraeus ego sum,
 et Dominum Deum caeli ego timeo, qui fecit
 mare et aridam.
 Et timerunt viri timore magno,
 et dixerunt ad eum :
 Quid hoc fecisti ?
 Cognoverunt enim viri quod a facie Domini fugerent,
 quia indicaverat eis.
 Et dixerunt ad eum :
 Quid faciemus tibi, et cessabit mare a nobis ?
 Quia mare ibat, et intumescibat.
 Et dixit ad eos :
 Tollite me, et mittite [Al. add. me] in mare,
 et cessabit mare a vobis :
 scio enim ego quoniam propter me tempestas
 grandis haec venit [Al. est] super vos.
 Et remigabant viri, ut revertentur ad aridam, et
 non valebant :
 quia mare ibat, et intumescibat super eos.
 Et clamaverunt ad Dominum, et dixerunt :
 Quaesumus, Domine, ne pereamus in anima vi-
 ri istius,
 et ne des super nos sanguinem innocentem :
 quia tu, Domine, sicut voluisti, fecisti.
 Et tulerunt Jonam, et miserunt in mare :
 et stetit mare a fervore suo.
 Et timuerunt viri timore magno Dominum,
 et immolaverunt hostias Domino, et voverunt
 vota.

¹ Cum « urbs magna Dei » : juxta Hebr. גְּרִלְהָא
 cum ejus est lingua גְּרִלְהָא, cum rei

Cap. II. — Et preparavit Dominus piscem gran-
 dem, ut deglutiret Jonam :
 et erat Jonas in ventre piscis tribus diebus et
 tribus noctibus.
 Et oravit Jonas ad Dominum Deum suum de ven-
 tre piscis.
 Et dixit :
 Clamavi de tribulatione mea ad Dominum,
 et exaudivit me :
 De ventre inferi clamavi,
 et exaudivisti vocem meam.
 Et projecisti me in profundum in corde maris,
 et flumen circumdedit me :
 Omnes gurgites tui, et fluctus tui
 super me transierunt.
 Et ego dixi : Abjectus sum a conspectu oculorum
 tuorum :
 veruntamen rursus videbo templum sanctum
 tuum.
 Circumdederunt me aquae usque ad animam [Al.
 add. meam] :
 abyssus vallavit me, pelagus cooperuit caput
 meum.
 Ad extrema montium descendi :
 terrae vectes concluderunt me in aeternum.
 Et sublevis de corruptione vitam meam,
 Domine, Deus meus.
 Cum angustiaretur in me anima mea,
 Domini recordatus sum :
 ut veniat ad te oratio mea ad templum sanc-
 tum tuum.
 Qui custodiunt vanitates frustra,
 misericordiam suam derelinquunt.
 Ego autem in voce laudis immolabo tibi :
 quaecumque vovi, reddam pro salute Domino.
 Et dixit Dominus pisci :
 et evomuit Jonam in aridam.
 Cap. III. — Et factum est verbum Domini ad Jo-
 nam secundo, dicens :
 Surge et vade in Niniven civitatem magnam :
 et predica in ea predicationem, quam ego lo-
 quor ad te.
 Et surrexit Jonas, et abiit in Niniven juxta ver-
 bum Domini :
 et Ninive erat civitas magna : itinere dierum
 trium.
 Et cepit Jonas introire in civitatem itinere diei
 unius : et clamavit, et dixit :

alicujus amplitudinem ac praestantiam commen-
 dat.

Adhuc quadraginta dies,
 et Ninive subvertetur.
 Et crediderunt viri Ninivae in Deum :
 et predicaverunt jejunium,
 et vestiti sunt saccis a majoribus usque ad mine-
 rem.
 Et pervenit verbum ad regem Ninive :
 et surrexit de solio suo,
 et abiecit vestimentum suum a se, et indutus
 est sacco.
 Et sedit in cinere.
 Et clamavit, et dixit in Ninive ex ore regis et
 principum ejus, dicens :
 Homines, et jumenta, et boves, et pecora non
 gustent quidquam :
 nec pascantur et aquam non bibant.
 Et operiantur saccis homines et jumenta,
 et clament ad Deum [Al. Dominum] in fortitu-
 dine, et convertatur vir a via sua mala, et ab
 iniquitate, quae est in manibus eorum.
 Quis scit si convertatur et ignoscat Deus :
 et revertatur a furore irae suae, et non peribi-
 mus ?
 Et vidit Deus opera eorum, quia conversi sunt
 de via sua mala :
 et misertus est Deus super malitia, quam locu-
 tus fuerat, ut faceret eis,
 et non fecit.
 Cap. IV. — Et afflictus est Jonas afflictione ma-
 gna, et iratus est :
 Et oravit ad Dominum, et dixit :
 Obsecro, Domine,
 nunquid non hoc est verbum meum, cum ad-
 huc essem in terra mea :
 Propter hoc praecipavi, ut fugerem in Tharsis.
 Scio enim quia tu Deus clemens et misericors
 es, patiens et multae miserationis, et ignoscens
 super malitia.

¹ Recole s. interpretem in commentario, ubi
 de hac sua interpretatione disserens : « Secuti »,
 inquit, « sumus veteres translatores, qui et ipsi
 hederam interpretati sunt, quae Graece appellatur »

Et nunc, Domine, tolle, quaeso, animam meam a
 me :
 quia melior est mihi mors quam vita.
 Et dixit Dominus :
 Putasne, bene irasceris tu ?
 Et egressus est Jonas de civitate,
 et sedit contra orientem civitatis ;
 Et fecit sibi met iberi umbraculum,
 et sedebat subter illud in umbra,
 donec videret quid accideret civitati.
 Et preparavit Dominus Deus ¹ hederam,
 et ascendit super caput Jonae,
 ut esset umbra super caput ejus, et protegeret
 eum :
 (laboraverat enim),
 et letatus est Jonas super hederam, letitia magna.
 Et paravit Deus vermem ascensu diluculi in cras-
 tinum ;
 et percussit hederam, et exaruit.
 Et cum ortus fuisset sol,
 praecipit Dominus vento calido et urenti ;
 Et percussit sol super caput Jonae, et aestuabat ;
 et petivit anima sua, ut moreretur, et dixit :
 Melius est mihi mori, quam vivere.
 Et dixit Dominus ad Jonam :
 Putasne, bene irasceris tu super hederam ?
 Et dixit :
 Bene irascor ego usque ad mortem.
 Et dixit Dominus :
 Tu doles super hederam, in qua non laborasti,
 neque fecisti ut cresceret.
 Quae sub una nocte nata est, et sub una nocte
 perit.
 Et ego non percaui Ninive civitati magnae,
 in qua sunt plus quam centum viginti millia
 hominum,
 qui nesciunt quid sit inter dexteram et sinistram
 suam,
 et jumenta multa ?

καρβύκη ; aliud enim quod dicerent, non habe-
 bant ». Vide quae et nobis adnotata sunt ad hunc
 locum.

Explicit liber Jonae prophetae.

INCIPI

LIBER MICHÆÆ PROPHETÆ.

Cap. I. — Verbum Domini, quod factum est ad Michæam Morastbitem, in diebus Joatham, Achaz, et Ezechias, regum Juda: quod vidit super Samariam, et Jerusalem. Audite, populi omnes, et attendat terra, et plenitudo ejus: Et sit Dominus Deus vobis in testem, Dominus de templo sancto suo. Quia ecce Dominus egreditur [Al. egredietur] de loco suo: et descendet, et calcabit super excelsa terræ. Et consumerunt montes subtus eum: et valles scinduntur sicut cera a facie ignis, sicut aque, quæ decurrunt in præceps. In scelere Jacob omne istud, et in peccatis domus Israel. Quod scelus Jacob? Nonne Samaria? Et que excelsa Judæ? Nonne Jerusalem? Et ponam Samariam quasi acervum lapidum in agro cum plantatur vinea: et detrahā in vallem lapides ejus, et fundamenta ejus revelabo. Et omnia sculptilia ejus concidentur, et omnes mercedes ejus comburentur igne, et omnia idola ejus ponam in perditionem: Quia de mercedibus meretricis congregata sunt, et usque ad mercedem meretricis revertentur. Super hoc plangam, et ululabo: vadam spoliatus, et nudus: Faciam planctum velut draconum, et luctum quasi struthionum. Quia desperata est plaga ejus, quia venit usque ad Judam, tetigit portam populi mei usque ad Jerusalem. In Geth nolite annunciare, lacrymis ne ploretis, in domo Pulveris pulvere vos conspergite. Et transite vobis habitatio Pulchra [Al. Saphir], confusa ignominia: non est egressa quæ habitat in exiliu [Al. Senan]: Planctum domus vicinæ [Al. Asel] accipiet ex

vobis, quæ stetit sibi met. Quia infirmata est in bonum, quæ habitat in amaritudinibus [Al. Maroth]: quia descendit malum a Domino in portam Jerusalem. Tumultus quadrigæ stuporis habitanti Lachis: principium peccati est filie Sion, quia in te inventa sunt scelera Israel. Propterea dabit emissarios super hereditatem Geth: domus [Al. domos] mendacii in deceptionem regibus Israel. Adhuc heredem adducam tibi quæ habitas in Maresa: usque ad Odollam veniet gloria Israel. Decalvare et tondere super filios deliciarum tuarum: dilata calvitium tuum sicut aquila: quoniam captivi ducti sunt ex te. Cap. II. — Væ qui cogitatis inutile, et operamini malum in cubilibus vestris: In luce matutina faciunt illud, quoniam contra Deum est manus eorum. Et concupierunt agros, et violenter tulerunt, et domos rapuerunt: Et calumniabantur virum et domum ejus; virum et hereditatem ejus. Idecirco hæc dicit Dominus: Ecce ego cogito super familiam istam malum: unde non auferetis colla vestra, et non ambulabitis superbi, quoniam tempus pessimum est. In die illa sumetur super vos parabola, et cantabitur canticum eum suavitatis, dicentium: Depopulatione vastati sumus: Pars populi mei commutata est: quomodo recedet a me, cum revertatur, qui regiones nostras dividat? Propter hoc non erit tibi mittens funiculum sortis in cætu Domini. Ne loquamini loquentes: Non stillabit super istos, non comprehendet confusio. Dicit domus Jacob: Nunquid abbreviatus est spiritus Domini,

aut tales sunt cogitationes ejus? Nonne verba mea bona sunt cum eo, qui recte graditur? Et e contrario populus meus in adversarium consurrexit: desuper tunica pallium sustulistis: et eos, qui simpliciter transibant, convertistis in bellum. Mulieres populi mei ejecistis de domo deliciarum suarum: a parvulis earum tulistis laudem meam in perpetuum. Surgite, et ite, quia non habetis hic requiem; Propter immunditiam ejus corrumpetur putredine pessima. Utinam non essem vir habens spiritum, et mendacium potius loquerer: Stillabo tibi in vinum et in ebrietatem: et erit super quem stillatur populus iste. Congregatione congregabo, Jacob, totum te: in unum condueam reliquias Israel, pariter ponam illum quasi gregem in ovili, quasi pecus in medio caularum, tumultuabuntur a multitudine hominum. Ascendet enim pandens iter ante eos: dividit, et transibunt portam, et egredientur per eam: Et transibit rex eorum coram eis, et Dominus in capite [Al. capita] eorum. Cap. III. — Et dixi: Audite, principes Jacob, et duces domus Israel: Nunquid non vestrum est scire iudicium, qui odio habetis bonum, et diligitis malum? Qui violenter tollitis pelles eorum desuper eis, et carnes eorum desuper ossibus eorum. Qui comederunt carnem populi mei, et pellem eorum desuper excoxiaverunt: Et ossa eorum confrugerunt, et conciderunt sicut in lebete, et quasi carnem in medio ollæ. Tunc clamabunt ad Dominum, et non exaudiet eos: et abscondet faciem suam ab eis in tempore illo, sicut nequiter egerunt in adventionibus suis. Hæc dicit Dominus super prophetas, qui seducunt populum meum: qui mordent dentibus suis, et prædicant pacem: Et si quis non dederit in ore eorum quidpiam, sanctificant super eum prelium. Propterea nox vobis pro visione erit, et tenebræ vobis pro divinatione: Et occumbet sol super prophetas, et obtenebrabitur super eos dies. Et confundentur qui vident visiones, et confundentur divini: Et operient vultus suos omnes, quia non est responsum Dei. Verumtamen ego repletus sum fortitudine spiritus Domini, iudicio et virtute: ut annuntiem Jacob scelus suum, et Israel peccatum suum. Audite hoc, principes domus Jacob et iudices domus Israel: qui abominamini iudicium, et omnia recta pervertitis. Qui edificatis Sion in sanguinis, et Jerusalem in iniquitate. Principes ejus in muneribus iudicabant, et sacerdotes ejus in mercede docebant: et propheta ejus in pecunia divinabant: Et super Dominum requiescebant, dicentes: Nunquid non Dominus in medio nostrum? Non venient super nos mala. Propter hoc, causa vestri, Sion quasi ager arabitur; et Jerusalem quasi acervus lapidum erit, et mons templi in excelsa silvarum. Cap. IV. — Et erit: In novissimo dierum erit mons domus Domini præparatus in vertice montium, et sublimis super colles: et fluent ad eum populi. Et properabunt gentes multas, et dicent: Venite, ascendamus ad montem Domini, et ad domum Dei Jacob: Et docebit nos de viis suis, et ibimus in semitis ejus: Quia de Sion egredietur lex, et verbum Domini de Jerusalem. Et iudicabit inter populos multos, et corripiet gentes fortes usque in longinquum: Et concident gladios suos in vomeres, et hastas suas in ligones: Non sumet gens adversus gentem gladium: et non discent ultra belligerare. Et sequebitur vir subtus vineam suam, et subtus ficum suam, et non erit qui deterreat [Al. exterreat]: quia os Domini exercituum locutum est. Quia omnes populi ambulabunt unusquisque in nomine Dei sui: nos autem ambulabimus in nomine Domini Dei nostri in æternum et ultra. In die illa, dicit Dominus, congregabo claudicantem:

et eam, quam eieceram, colligam,
et quam affixeram :
Et ponam claudicantem in reliquis :
et eam, quæ laboraverat, in gentem robustam :
Et regnabit Dominus super eos in monte Sion,
ex hoc nunc et usque in æternum.
Et tu, turris gregis, nebulosa filia Sion usque ad
te veniet,
et veniet potestas prima, regnum filia Jerusalem.
Nunc quare morere contraberis ?
Nunquid rex non est tibi, aut consiliarius tuus
perit,
quia comprehendit te dolor sicut parturientem ?
Dole, et satage, filia Sion, quasi parturiens :
quia nunc egredieris de civitate, et habitabis in
regione,
et venies usque ad Babylonem :
Ibi liberaberis,
ibi redimet te Dominus de manu inimicorum
tuorum.
Et nunc congregatæ sunt super te gentes multe,
quæ dicunt : Lapidetur :
et aspiciat in Sion oculus noster.
Ipsi autem non cognoverunt cogitationes Domini,
et non intellexerunt consilium ejus :
quia congregavit eos quasi fenum aræ.
Surge et tritura, filia Sion ;
quia cornu tuum ponam ferream,
et ungulas tuas ponam aræas.
Et comminues populos multos,
et interficiam ¹ Domino rapinas eorum,
et fortitudinem eorum Domino universe terre.
Cap. V. — Nunc vastaberis, filia latronis ;
obsidionem posuerunt super nos,
in virga percudent maxillam judicis Israel.
Et tu, Bethlehem Ephrata, parvulus es in millibus
Juda :
ex te mihi egredietur qui sit dominator in Israel,
et egressus ejus ab initio, a diebus æternitatis.
Propter hoc dabit eos usque ad tempus, in quo
parturiens pariet :
et reliquæ fratrum ejus convertentur ad filios
Israel ².
Et stabit, et pascet in fortitudine Domini,
in sublimitate nominis Domini Dei sui :

¹ Mirum quod in secunda persona præferunt libri omnes Latini, « interficies », et Græci ἀποκτενεῖς : cum in Hebr. tamen sit in prima והורגתי, quod est « interficiam », seu verius « anathematate devovebo ».

² Ut ipse ita legat s. pater in commentar.

Et convertentur,
quia nunc magnificabitur usque ad terminos
terre.
Et erit iste pax :
Assyrius cum venerit in terram nostram,
et quando calcaverit in domibus nostris :
Et suscitabimus super eum septem pastores,
et octo primates homines.
Et pascent terram Assur in gladio,
et terram Nemrod in lanceis ejus :
Et liberabit ab Assur cum venerit in terram nos-
tram,
et cum calcaverit in finibus nostris.
Et erunt reliquæ Jacob in medio populorum mul-
torum, quasi ros a Domino, et quasi stillæ
super herbam,
quæ non expectat virum, et non prestolatur
filios hominum.
Et erunt reliquæ Jacob in gentibus in medio po-
pulorum multorum,
quasi leo in jumentis silvarum,
et quasi catulus leonis in gregibus pecorum :
qui cum transierit, et conculeaverit, et cepcrit,
non est qui eruat.
Exaltabitur manus tua super hostes tuos,
et omnes inimici tui interibunt.
Et erit in die illa, dicit Dominus :
Auferam equos tuos de medio tui,
et disperdam quadrigas tuas.
Et perdam civitates terræ tuæ, et destruem omnes
munitiones tuas,
et auferam maleficia de manu tua, et divinati-
ones non erunt in te.
Et perire faciam sculpilla tua et statuas tuas de
medio tui :
et non adorabis ultra opera manuum tuarum.
Et evellam lucos tuos de medio tui :
et conteram civitates tuas.
Et faciam in furore et in indignatione ultionem
in omnibus gentibus, quæ non audierunt.
Cap. VI. — Audite quæ Dominus loquitur :
Surge, contende judicio adversum montes,
et audiant colles vocem tuam.
Audiant [Al. Audite] montes judicium Domini, et
fortia fundamenta terre :

Symmachi aliam interpretationem videtur pro-
basse magis. « Et convertentur », inquit, sive, ut
melius interpretatus est Symmachus, « habitabunt ».
Interpretatio enim verbum Hebraicum utrum-
que significat. Habitabunt autem in Ecclesia Do-
mini, etc. »

quia judicium Domini cum populo suo et cum
Israel dijudicabitur.
Popule meus, quid feci tibi, et quid molestus fui
tibi ?
Responde mihi.
Quia eduxi te de terra Ægypti,
et de domo servitium liberavi te :
Et misi ante faciem tuam Mosem,
et Aaron, et Mariam ?
Popule meus, memento, quæso, quid cogitaverit ?
Balac rex Moab,
et quid responderit ei Balaam filius Beor, *
de Sittim usque ad Galgalam,
ut cognosceres ? justitias Domini.
Quid dignum offeram Domino ?
Curvabo genu Deo excelso ?
Nunquid offeram ei holocaustomata, et vitulos
anniculos ?
Nunquid placari potest Dominus in millibus arie-
tum,
aut in multis millibus hircorum pinguum ?
Nunquid dabo primogenitum meum pro scelere
meo,
fructum ventris mei pro peccato animæ meæ ?
Indicabo tibi, o homo, quid sit bonum,
et quid Dominus quærat a te :
Utique facere judicium, et diligere misericordiam,
et sollicitum ambulare cum Deo tuo :
Vox Domini ad civitatem clamat,
et salus erit timentibus nomen tuum.
Audite tribus,
et quis approbabit illud ?
Adbuc ignis in domo impii thesauri iniquitatis
[Al. impietatis],
et mensura minor ire plena.
Nunquid justificabo stateram impiam,
et sacelli pondera dolosa ?
In quibus divites ejus repleti sunt iniquitate,
et habitantes in ea loquebantur mendaciam,
et lingua eorum fraudulentans in ore ipsorum.
Et ego ergo cæpi percutere te perditione super

* Canon S. Germani et ms. num. 3, « et de domo servitutis », quod in commentariis retinet S. Hieronymus. MART.

² Addunt alii libri « contra te », quemadmodum ipse etiam prælegit in commentar. s. pater. Sunt vero ea verba ex Græco ἀπὸ τοῦ derivata, quibus nihil est quod in Hebraico respondeat.

³ In eodem canone tertia persona exprimitur, « ut cognoscere, etc. » at manifesto exscriptoris error. MART.

peccatis tuis.
Tu comedes, et non saturaberis :
et humiliatio tua in medio tui :
Et apprehendos, et non salvabis :
et quos salvaveris, in gladium dabo.
Tu seminabis, et non metes :
tu calcabis olivam, et non ungeris oleo :
et mustum, et non bibes vinum.
Et custodisti præcepta Amri, et omne opus domus
Achab :
Et ambulasti in voluntatibus eorum, ut darem te
in perditionem,
et habitantes in ea in sibilum,
et opprobrium populi mei portabilis.
Cap. VII. — Væ mihi, quia factus sum sicut qui
colligit in autumno racemos vindemiæ !
Non est botrus ad comedendum,
præcoquas ficus ⁴ desideravit anima mea.
Perit sanctus de terra,
et rectus in hominibus non est :
Omnes in sanguine insidiantur,
vir fratrem suum venatur ad [Al. in] mortem.
Malum manuum suarum dicunt bonum :
princeps postulat, et iudex in reddendo est :
Et magus locutus est desiderium animæ suæ,
et conturbaverunt eam.
Qui optimus in eis est, quasi paliurus ;
et qui rectus, quasi spina de sepe.
Dies speculationis tuæ, visitatio tua venit :
nunc erit vastitas eorum.
Nolite credere amico :
et nolite confidere in duce :
Ab ea quæ dormit in sinu tuo,
custodi claustra oris tui.
Quia filius contumeliam facit patri :
filia consurgit adversus matrem suam :
nurus contra socrum suum :
inimici hominis domestici ejus.
Ego autem ad Dominum aspiciam,
expectabo Deum salvatorem meum :
audiet me Deus meus.

⁴ Ecclesie Caracassensis canon legit « immaturas ficus ». In textu autem commentariorum scriptum legimus « primitivas ficus », deinde in explanationibus, « immaturas ficus. Frustra », inquit Hieronymus disserendo, volui... quasi ex tremos racemos requirere, et cum non sit botrus ad comedendum, saltem vocant, id est, grossos ficorum, cibo sumere ». MART.

Ne laceris, inimica mea, super me, quia cecidi:
consurgam, cum sederò in tenebris,
Dominus lux mea est.
Iram Domini portabo, quoniam peccavi ei, donec
judicet causam meam, et faciat iudicium
meum:

Educat me in lucem,
videbo iustitiam ejus.
Et aspiciet inimica mea,
et operietur confusione, quæ dicit ad me:

Ubi est Dominus Deus tuus?
Oculi mei videbunt in [Al. tacet in] eam:
nunc erit in conculcationem ut lutum platearum.
Dies, ut ædificentur maceræ tuæ:
in die illa longe fiet lex.

In die illa et usque ad te veniet de Assur, et usque
ad civitates munitas;
et a civitatibus munitis usque ad flumen, et ad
mare de mari, et ad montem de monte.

Et erit terra in desolationem propter habitatores
suos,
et propter fructum cogitationum eorum.

Pasce populum tuum in virga tua, gregem hære-
ditatis tuæ,

¹ Pro « Dominum Deum nostrum pavebunt », quatuor mss. id est, uterque canonis Heb. verit. codex: ac duo Golbertini, Aniciensis et alter num. 75 scriptum habent, « Dominum Deum nostrum desiderabunt »: quæ lectio nullatenus probatur

habitantes solos in saltu, in medio Charmeli:
Pascentur Basan et Galaad juxta dies antiquos.
Secundum dies egressionis tuæ de terra Ægypti,
ostendam ei mirabilia.

Videbunt gentes, et confundentur super omni for-
titudine sua:

ponent manum super os,
aures eorum surdæ erunt.
Lingunt pulverem sicut serpentes,
velut reptilia terræ perturbabuntur de ædibus
suis:

Dominum Deum nostrum pavebunt ¹ (Vulg. Tor-
midabunt),
et timebunt te.

Quis, Deus, similis tui, qui auferis iniquitatem,
et transis peccatum reliquiarum hereditatis tuæ?
Non immittit ultra furorem suum,
quoniam volens misericordiam est.

Revertetur, et miserabitur nostri:
deponet iniquitates nostras et projiciet in profun-
dum maris omnia peccata nostra.

Dabis veritatem [Al. add. in] Jacob,
misericordiam Abraham:
quæ jurasti ² patribus nostris a diebus antiquis.

e commentariis S. Hieronymi, neque ex Hebræis voluminibus. Masr.

² Præfert ipse Hieron. in comment. « quam jurasti ».

Incipit liber Michææ prophete.

INCIPIT

LIBER NAHUM PROPHETÆ.

Cap. I. — Onus Ninive,
Liber visionis Nahum Elcesæi.
Deus æmulator et ulciscens Dominus:
ulciscens Dominus, et habens furorem:
Ulsciscens Dominus in hostes suos:
et irascens ipse inimicis suis.
Dominus patiens, et magnus fortitudine,
et mundans non faciet innocentem.
Dominus in tempestate et turbine via ejus,
et nebulae pulvis pedum ejus.
Inceperans mare, et exsiccans illud;

et omnia flumina ad desertum deducens.
Infirmatus est Basan, et Charmelus:
et flos Libani elanguit.

Montes commoti sunt ab eo, et colles desolati sunt:
et contremuit terra a facie ejus, et orbis, et om-
nes habitantes in eo.

Ante faciem indignationis ejus quis stabit?
Et quis resistet in ira furoris ejus?

Indignatio ejus effusa est ut ignis:
et petreæ dissolutæ sunt ab eo.

Bonus Dominus, et confortans in die tribulationis,

et sciens sperantes in se.
Et in diluvio pretereunte consummationem faciet
loci ejus:

et inimicos ejus persequentur tenebræ.

Quid cogitatis contra Dominum?

Consummationem ipse faciet:
non consurget duplex tribulatio.

Quia sicut spinæ se invicem complectuntur,
sic convivium eorum pariter potantium:
onsumentur quasi stipula ariditate plenæ.

Ex te exivit cogitans contra Dominum malitiam:
mente pertractans prævaricationem.

Hec dicit Dominus:

Si perfecti fuerint, et ita plures:
sic quoque attendentur, et pertransibit.

Affixi te,

et non affligam te ultra.

Et nunc conteram virgam ejus de dorso tuo,
et vincula tua dirumpam.

Et præcipiet super [Al. contra] te Dominus,
non seminabitur ex nomine tuo amplius.

De domo Dei tui interficiam sculptile, et conflatile,
ponam sepulorum tuum, quia inhonoratus es.
Ecce super montes pedes evangelizantis et annun-
tiantis pacem:

celebra, Juda, festivitates tuas, et redde vota
tua:

Quia non adjiciet ultra ut pertranseat in te Belial:
universus interit.

Cap. II. — Ascendit qui dispergat coram te,
qui custodiat obsidionem [Al. in facie tua cus-
todiens]:

Contemplare viam,
conforta lumbos,
robera virtutem valde.

Quia reddidit Dominus superbiam Jacob,
sicut superbiam Israel [Al. Quoniam sicut reddi-
dit Dominus superbiam Jacob, sic reddet super-
biam Israel]:

quia vastatores dissipaverunt eos, et propagine
eorum corruerunt.

Clypeus fortium ejus ignitus,
viri exercitus in coccineis:

¹ Videtur s. interpres pro eo quod nunc habet
Hebræus textus, verbo יְהוּרִישִׁים, quod est, « et
abietes », legisse non usque adeo dissimili scrip-
tura, sensu autem oppido concinniori, atque eru-
dito, וְהַרְרִיבִים quod est « et aurige », sive « et
agitatores » equorum. Liqueat protecto ex contex-
tu, archetypi lectionem obscuriorem paulo sen-
tentiam reddere, ac videri scribarum incuria, et

Ignem habentem currus in die preparationis ejus,
et agitatores ¹ consopiti sunt:

In itineribus conturbati sunt,
quadrigæ collisæ sunt in plateis:

Aspectus eorum quasi lampades,
quasi fulgura discurrentia.

Recordabitur fortium suorum,
ruent in itineribus suis:

Velociter ascendent muros ejus,
et preparabitur umbraculum.

Portæ fluviorum apertæ sunt,
et templum ad solum dirutum.

Et miles captivus abductus est:
et ancille ejus minabantur gementes ut colum-
bæ, murmurantes in cordibus suis.

Et Ninive quasi piscina aquarum aquæ ejus:
ipsi vero fugerunt:

State, state,
et non est qui revertatur.

Diripite argentum, diripiet aurum:
et non est finis divitiarum ex omnibus vasis
desiderabilibus.

Dissipata est, et scissa, et dilacerata:
et cor tabescens, et dissolutio genicularum, et
defectio in cunctis renibus:
et facies omnium eorum sicut nigredo ollæ.

Ubi est habitaculum leonum,
et pascua catulorum leonum, ad quam ivit leo
ut ingrederetur illuc,

catulus leonis, et non est qui exterreat?
Leo cepit sufficienter catulis suis, et necavit læ-
nis suis:

et implevit præda speluncas suas, et cubile
suum rapina.

Ecce ego ad te, dicit Dominus exercituum,
et succendam usque ad fumum quadrigas tuas,
et leuculos [Al. catulos] tuos comedet gla-
dius:

Et exterminabo de terra prædam tuam,
et non audietur ultra vox nuntiorum tuorum.

Cap. III. — Ve, civitas sanguinum, universa men-
dacii, dilaceratione plena:
non recedet a te rapina.

longævi temporis vitio depravatam. Nam et LXX
duxerunt licere sibi aliam substituere, aut certe
aliter atque in hodierno est textu, legerunt
וְהַרְרִישִׁים, siquidem interpretati sunt זַי וְזַמַּרִּים
« et equites »; quæ sane commoda versio est, et
ad quam proxime videtur accessisse sequæ con-
formasse Hieronymus.

Vox flagelli, et vox impetus rotæ, et equi fremantis,
et quadrigæ ferventis, et equitis ascendens :
et micantis gladii, et fulgurantis hastæ,
et multitudinis interfectæ, et gravis ruinæ :
Nec est finis cadaverum,
et corruent in corporibus suis.
Propter multitudinem fornicationum meretricis
speciosæ, et gratae, et habentis maleficia,
quæ vendidit gentes in fornicationibus suis,
et familias in malefeciis suis :
Ecce ego ad te, dicit Dominus exercituum,
et revelabo pudenda tua in facie tua,
et ostendam [Al. add. in] gentibus nuditatem
tuam,
et regnis ignominiam tuam.
Et projiciam super te abominaciones,
et contumelias te afficiam,
et ponam te in exemplum.
Et erit : omnis, qui viderit te, resiliat a te,
et dicet : Vastata est Ninive.
Quis commovebit super te caput :
unde quæram consolatorem tibi ?
Nunquid melior es [Al. Amon quam] Alexandria
populorum, quæ habitat in fluminibus ?
aquæ in circuitu ejus :
cujus divitiæ, mare : aquæ, muri ejus.
Æthiopia fortitudo ejus, et Ægyptus,
et non est finis :
Africa et Lybies fuerunt in auxillio tuo :
Sed et ipsa transmigracionem ducta est [Al. trans-
migracione ducitur] in captivitatem :
parvuli ejus elisi sunt [Al. elidentur] in capite
omnium viarum,
et super inclytos ejus miserunt [Al. mittent]
sortem,
et omnes optimates ejus confixi sunt [Al. affi-

¹ Aliter Hebræus habet וַיִּפְסְדוּךָ, quod est « satrapes » ; Hieronymus similem huic vocem substituit, vel properante oculo, vel quod ita scriptam in suo exemplari invenit : legit enim :

Explicit liber Nahum prophetæ.

gentur] in compedibus.
Et tu ergo inebriaberis, et eris despecta :
et tu quæres auxilium ab inimico.
Omnes munitiones tuæ sicut fletus cum grossis
suis :
si concussa fuerint, cadent in os comedentis.
Ecce populus tuus mulieres in medio tui :
inimicis tuis adaperitione penduntur portæ ter-
ræ tuæ,
devorabit ignis vectes tuos.
Aquam propter obsidionem hauri tibi,
extrue munitiones tuas :
Intra in lutum, et calca,
subigens tene laterem.
Ibi comedet te ignis :
peribis gladio, devorabit te ut bruchus.
Congregare [Al. add. ergo] ut bruchus :
multiplicare ut locusta.
Plures fecisti negotiationes tuas quam stellæ sunt
cæli :
bruchus expansus est, et avolavit.
Custodes tui quasi locustæ :
et parvuli tui ¹ quasi locustæ locustarum,
quæ confidunt in sepibus in die frigoris :
Sol ortus est, et avolaverunt,
et non est cognitus locus earum ubi fuerint.
Dormitaverunt pastores tui, rex Assur :
sepelientur principes tui :
Latitavit populus tuus in montibus [Al. disper-
sus... super montes],
et non est qui congreget.
Non est obscura contritio tua,
Omnes qui audierunt pessima est plaga tua auditio-
nem tuam, compresserunt manum super te :
quia super quem non transit malitia tua sem-
per ?

נַפְסֵיךָ, « parvuli tui », pro « tua », satrapes tui ». Thapsat Assyriæ dignitas est nomen, ex quo Græci satrapas suos exuderunt.

INCIPIT

LIBER HABACUC PROPHETÆ.

Cap. I. — Onus, quod vidit Habacuc propheta.
Usquequo, Domine, clamabo, et non exaudies ?
Vociferabor ad te vim patiens, et non salvabis ?
Quare ostendisti mihi iniquitatem et laborem [Al.
dolorem],
videre prædam et injustitiam contra me ?
Et factum est judicium,
et contradictio potentior.
Propter hoc lacerata est lex,
et non pervenit usque ad finem judicium :
Quia impius prævalet adversus justum,
propterea egreditur judicium perversum.
Aspicite in gentibus, et videte,
et admiramini, et obstupescite :
Quia opus factum est in diebus vestris,
quod nemo credit cum narrabitur.
Quia ecce ego suscitabo Chaldæos, gentem ama-
ram et velocem,
ambulantem super latitudinem terræ, ut possi-
deat tabernacula non sua.
Horribilis, et terribilis est :
et ex semetipso judicium, et onus ejus egredie-
tur.
Leviores pardis equi ejus :
et velociores lupis vespertinis :
Et diffundentur equites ejus :
equites namque ejus de longe venient,
volabunt quasi aquila festinans ad comedend-
um.
Omnes ad prædam venient,
facies eorum ventus urens :
et congregabit quasi arenam, captivitatem.
Et ipse de regibus triumphabit,
et tyranni ridiculi ejus erunt :
Ipse super omnem munitionem ridebit,
et contempnabit aggerem, et capiet eam.
Tunc mutabitur spiritus, et pertransibit et cor-
ruet :
hæc est fortitudo ejus dei sui.

¹ Vitiose legerat Martianus « tui » pro « tua ».
² Nonnulli mss. et Vulgati libri, ut et ipse Hieronymus in commentario, interserunt negandi

Nunquid non tu a principio, Domine Deus meus,
sancte meus,
et non moriemur ?
Domine, in judicio posuisti eum ;
et fortem, ut corripes, fundasti eum.
Mundi sunt oculi tui, ne videas malum ;
et respicere ad iniquitatem non poteris [Al. po-
tes].
Quare respicias ² super iniqua agentia,
et taces, devorante impio justiorum se ?
Et facies homines quasi pisces maris,
et quasi reptile non habens principem.
Totum in hamo sublevavit,
traxit illud in sagena sua,
et congregavit in rete suam.
Super hoc lætabitur et exultabit.
Propterea immobilabit sagena suæ,
et sacrificabit reti suo :
Quia in ipsis increassata est pars ejus,
et cibus ejus electus.
Propter hoc ergo expandit sagenam suam,
et semper interficere gentes non pareat [Al. ces-
sat].
Cap. II. — Super custodiam meam stabo,
et figam gradum super munitionem :
Et contemplantur, ut videam quid dicatur mihi,
et quid respondeam ad argumentum me.
Et respondit mihi Dominus, et dixit :
Scribe visum, et explana eum super tabulas,
ut percurrat qui legerit eum.
Quia adhuc visus procul,
et apparebit in finem, et non mentientur.
Si moram fecerit, expecta eum :
quia veniens veniet, et non tardabit.
Ecce qui incredulus est, non erit recta anima ejus
in semetipso :
Justus autem in fide sua vivet.
Et quomodo vinum potantem decipit :
sic erit vir superbus, et non decorabitur :

particulam : « Quare non respicias, etc. » Hebræus tamen duntaxat habet וְלֹא יִבְשֶׁה, ad verbum : « Quare respicies, etc. »

Qui dilatavit quasi infernus animam suam :
 et ipse quasi mors, et non adimpletur :
 Et congregabit ad se omnes gentes,
 et coarceparit ad se omnes populos,
 Nunquid non omnes isti super eum parabolam
 sument, et loquelam enigmatum ejus ?
 Et dicetur : Væ ei qui multiplicat non sua !
 usquequo et aggravat contra se densum lutum ?
 Nunquid non repente consurgent qui mordeant te :
 et suscitabuntur lacerantes te
 et eris in rapinam eis ?
 Qui tu spoliasti gentes multas,
 spoliabunt te omnes qui reliqui fuerint de po-
 pulis,
 propter sanguinem hominis,
 et iniquitatem terræ civitatis et omnium habi-
 tantium in ea.
 Væ qui congregat avaritiam malam domui suæ,
 ut sit in excelso nidus ejus,
 et liberari se putat de manu mali.
 Cogitasti confusionem domui tuæ,
 concidisti populos multos, et peccavit anima
 tua.
 Quia lapis de pariete clamabit :
 et lignum, quod inter juncturas ædificiorum
 est, respondebit :
 Væ qui ædificat civitatem in sanguinibus,
 et preparat urbem in iniquitate !
 Nunquid non hæc a Domino sunt exercituum ? La-
 borabunt enim populi in multo igne,
 et gentes in vacuum, et deficient.
 Quia replebitur terra, ut cognoscant gloriam Do-
 mini,
 quasi aque operientes mare.
 Væ qui potum dat amico suo mittens fel suum,
 et inebrians, ut aspiciat nuditatem ejus !

¹ Palatin. ms. « pro ignorantibus » ; alii quidam « pro ignorantibus ». Notatum quoque Rabano, LXX loco « pro ignorantibus », legere « cum canticis. Sed melius », inquit, « juxta Hebraicam veritatem legitur : Oratio Habacuc propheta pro ignorantibus ». Sic ipse Hieronymus in commentario, et luculentius in fine dialogi primi contra Pelagianum ; « Habacuc propheta canticum suum hoc inscribit titulo : « Oratio Habacuc propheta pro ignorantibus ». Verbum Hebraicum שְׂוִיָּוִת, quod illi respondet, quid proprie significet, ignorare se interpretes profitentur. Licet vero illud satis commode derivare a שָׁוָה, radice quæ sonat « errare, oberrare », aut etiam ignoratione labi. Hinc שְׂוִיָּוִת, canticum dicitur erratica seu vaga, et mista : pluralis autem ejus

Repletus es ignominia pro gloria :
 bibe tu quoque, et consopire :
 Circumdabit te calix dexteræ Domini,
 et vomitus ignominie super gloriam tuam.
 Quia iniquitas Libani operiet te,
 et vastitas animalium [Al. jumentorum] deter-
 rebit eos de sanguinibus hominum, et ini-
 quitate terræ, et civitatis,
 et omnium habitantium in ea.
 Quid prodest sculptile,
 quia sculpsit illud fictor suus confatile, et
 imaginem falsam ?
 Quia speravit in figmento fictor ejus,
 ut faceret simulacra muta.
 Væ qui dicit ligno : Expergiscere :
 Surge, lapidi tacenti !
 Nunquid ipse docere poterit ?
 Ecce iste coopertus est auro et argento :
 et omnis spiritus non est in visceribus ejus.
 Dominus autem in templo sancto suo :
 silet a facie ejus omnis terra.

ORATIO HABACUC
 PRO IGNORATIONIBUS ¹.

Cap. III. — Domine, audivi auditionem tuam, et
 timui.
 Domine, opus tuum,
 in medio annorum vivifica illud.
 In medio annorum notum facies :
 cum iratus fueris, misericordie recordaberis.
 Deus ab austro veniet,
 et sanctus de monte Pharan. SEMPER ².
 Operuit cælos gloria ejus :
 et laudis ejus plena est terra.
 Splendor ejus ut lux erit :

numerus, hic ipse est שְׂוִיָּוִת.

¹ Canon San-Germainensis retinet hic in Oratione Habacuc « diapsalma » LXX interpretum : At canon Carcassonensis « semper » habet cum aliis mss. sacrorum bibliorum exemplaribus. De Diapsalmate, quod Hebraice dicitur סֵלָה « Sela », plenius disputatum est in psalterio, inquit Sanctus Hieronymus. Vide commentaria ejusdem S. doctoris in hanc locum, et epistolas ad Marcelianum scriptas. MARC.

— Prius istud, et quod proxime sequitur, « semper », Palatin. ms. cum vulgatis libris prætermittit. Nec tamen, quod alii autumant, fuisse eam vocem abs Hieronymo neglectam ut pote otiosam, arbitramur.

cornua in manibus ejus :
 Ibi abscondita est fortitudo ejus :
 ante faciem ejus ibit mors.
 Et egredietur diabolus ante pedes ejus :
 Stetit, et mensus est terram.
 Aspexit, et dissolvit gentes :
 et contriti sunt montes sæculi.
 Incurvati sunt colles mundi,
 ab itineribus eternitatis ejus.
 Pro iniquitate vidi tentoria Æthiopia,
 turbabuntur pelles terræ Madian.
 Nunquid in fluminibus iratus es, Domine ?
 Aut in fluminibus furor tuus ?
 Vel in mari indignatio tua ?
 Quia ascendes super equos tuos :
 et quadrigæ tuæ salvatio.
 Suscitans suscitabis arcum tuum,
 juramenta tribubus quæ locutus es. S. SEMPER.
 Fluvius scindes terræ :
 viderunt te, et doluerunt montes :
 gurges aquarum transit.
 Dedit abyssus vocem suam ;
 altitudo manus suas levavit.
 Sol et luna steterunt in habitaculo suo,
 in luce sagittarum tuarum ibunt
 in splendore fulgurantis hastæ tuæ.
 In fremitu conculcabis terram :
 in furore obstupescies gentes.
 Egressus es in salutem populi tui,
 in salutem cum Christo tuo.

¹ Palatin. ms. atque ipse in commentario Hieron. addunt hic, « mæ », pronomen, quod retinet Hebræus textus.

Explicit liber Habacuc prophetæ.

INCIPIIT

LIBER SOPHONIE PROPHETÆ.

Cap. I. — Verbum Domini, quod factum est ad
 Sophoniam, filium Chusi, filii Godolie, filii
 Amarie ¹, filii Ezechie,
 In diebus Josie filii Ammon regis Jude.
 Congregans congregabo omnia a facie terræ, di-
 cit Dominus :
 Congregans hominem et pecus,
 congregans volatile cæli et pisces maris :

Et ruinæ impiorum erunt :
 et disperdam homines a facie terræ, dicit Do-
 minus.
 Et extendam manum meam super Judam,
 et super omnes habitantes Jerusalem :
 Et disperdam de loco hoc reliquias Baal,
 et nomina æditorum cum sacerdotibus :
 Et eos qui adorant super tecta militiam cæli,

¹ « Amasiam » pro « Amaria » errore exscriptorum positum reperimus in utroque exemplari canonis. MARC.

et adorant, et jurant in Domino,
et jurant in Melchom.
Et qui avertuntur de post tergum Domini,
et qui non quaesierunt Dominaum, nec investi-
gaverunt eum.
Silete a facie Domini Dei :
quia juxta est dies Domini,
quia preparavit Dominus hostiam,
sanctificavit vocatos suos.
Et erit :
In die hostiae Domini, visitabo super principes,
et super filios regie,
et super omnes, qui induti sunt veste pere-
grina :
Et visitabo super omnem, qui arroganter ingre-
ditur
super limen in die illa :
qui complent domum Domini Dei sui iniquitate
et dolo.
Et erit in die illa, dicit Dominus, vox clamoris a
porta piscium,
et ululatus a secunda,
et contritio magna a collibus.
Utulate, habitatores Pile :
conticiunt omnis populus Chanaan,
dispersionem omnes involuti argento.
Et erit in tempore illo :
scrutabor Jerusalem in lucernis :
Et visitabo super viros defixos in factibus suis :
qui dicunt in cordibus suis :
Non faciet bene Dominus, et non faciet male.
Et erit fortitudo eorum in direptionem,
et domus eorum in desertum :
Et edificabunt domos, et non habitabunt :
et plantabunt vineas, et non bibent vinum earum.
Juxta est dies Domini magnus,
juxta est et velox nimis :
Vox diei Domini amara,
tribulabitur ibi fortis.
Dies ira, dies illa,
dies tribulationis et angustiae,
dies calamitatis et miserie,
dies tenebrarum et caliginis,
dies nebulae et turbinis ;
Dies tubae et clangoris super civitates munitas,
et super angulos excelsos.
Et tribulabo homines,
et ambulabunt ut caeci, quia Domino peccave-
runt :

Et effundetur sanguis eorum, sicut humus,
et corpora eorum sicut stercora.
Sed et argentum eorum, et aurum eorum
non poterit liberare eos in die furoris Domini¹.
In igne zeli ejus devorabitur omnis terra,
quia consummationem cum festinatione faciet
cunctis habitantibus terram.
Cap. II. — Convenite, et congregamini, gens non
amabilis :
Priusquam pariat jussio quasi pulverem transe-
untem diem,
antequam veniat super vos ira furoris Domini,
antequam veniat super vos dies furoris [Al. ira
indignationis] Domini.
Querite Dominum, omnes mansueti terrae, qui
judicium estis operati :
querite justum, querite mansuetum :
si quo modo abscondamini in die furoris Do-
mini.
Quia Gaza destructa erit,
et Ascalon in desertum ;
Azotum in meridie ejiciet
et Accaron eradicabitur.
Vae qui habitatis funiculum maris, gens perditio-
rum !
Verbum Domini super vos, Chanaan, terra Phi-
listinorum,
et disperdam te, ita ut non sit inhabitator.
Et erit funiculus maris requies pastorum,
et caule pecorum :
Et erit funiculus ejus, qui remanserit de domo
Juda :
ibi pascentur,
in domibus Ascalonis ad vesperam requies-
cent :
Quia visitabit eos Dominus Deus eorum,
et avertet captivitatem eorum.
Audi vi opprobrium Moab, et blasphemias filio-
rum Ammon :
quae exprobraverunt populo meo,
et magnificati sunt super terminos eorum.
Propterea vivo ego, dicit Dominus [Al. add. Deus]
exercituum Deus Israel,
quia Moab ut Sodoma erit,
et filii Ammon quasi Gomorrha :
Siccitas spinarum, et acervi salis,
et desertum usque in aeternum :
Reliquia populi mei diripiet eos,
et residui gentis mae possidebunt illos.
Hoc eis eveniet pro superbia sua :

¹ Canonis exemplaria addunt nomen « ire, in die irae furoris Domini », sed superfluum est. MART

quia blasphemaverunt, et magnificati sunt su-
per populum Domini exercituum.
Horribilis Dominus super eos,
et attenuabit omnes deos terrae :
Et adorabunt eum viri de loco suo,
omnes insulae gentium.
Sed et vos Aethiopes,
interfecti gladio meo eritis.
Et extendet manum suam super aquilonem,
et perdet Assur :
Et ponet speciosam in solitudinem,
et in invium, et quasi desertum.
Et accubabunt in medio ejus greges,
omnes bestiae gentium :
Et onocrotalus et ericinus in liminibus ejus mora-
buntur :
vox cantantis in fenestra,
corvus in superliminari,
quoniam tenuerit robur ejus.
Haec est civitas gloriosa habitans in confidentia :
quae dicebat in corde suo : Ego sum,
et extra me non est alia amplius :
Quomodo facta est in deserto cubile bestiae ?
Omnis qui transit per eam stibabit,
et movebit manum suam.
Cap. III. — Vae, provocatrix¹, et redempta civi-
tas, columba.
Non audivit vocem, et non suscepit disciplinam :
in Domino non est confisa :
ad Deum tuum non appropinquavit.
Principes ejus in medio ejus,
quasi leones rugientes :
Judices ejus lupi vespere,
non relinquebant in mane.
Prophetae ejus vesani,
veri infideles :
Sacerdotes ejus polluerunt sanctum,
injuste egerunt contra legem.
Dominus justus in medio ejus non faciet iniqui-
tatem :
mane, mane judicium suum dabit in lucem,
et non abscondetur :
Nescivit autem iniquus confusionem.
Disperdidi gentes, et dissipati sunt anguli earum ;

¹ Nemo, qui Hebraice non nihil sciat, dubitabit pro eo, quod scriptum in archetypo est מְרִירָה, et « spectata », seu « famosa », atque « illustris » dicitur, lectum abs Hieronymo, una minus litte-
rula, מְרִירָה, aut מְרִירָה, quod est, « provocatrix, contumax, sive « exacerbans », ac meliorem for-
tasse reddidit sententiam. Porro ipsum hoc velim summæ ejus eruditioni, atque Hebraei sermonis

desertas feci vias eorum, dum non est qui
transeat :
desolatae sunt civitates eorum, non remanent
viro, nec ullo habitatore.
Dixi : Attamen timebis me, suscipies disciplinam :
et non peribit habitaculum ejus, propter omnia
in quibus visitavi eam :
Verumtamen diluculo surgentes
corroperunt omnes cogitationes suas.
Quapropter expecta me, dicit Dominus, in die
resurrectionis meae in futurum,
quia judicium meum ut congregem gentes, et
colligam regna :
Et effundam super eos [Al. Ut... eas] indigna-
tionem meam, omnem iram furoris mei :
In igne enim zeli mei
devorabitur omnis terra.
Quia tunc reddam populi labium electum,
ut invocent omnes in nomine [Al. nomen] Do-
mini, et serviant ei humero uno.
Ultra flumina Aethiopiae, inde supplices mei,
filii dispersorum meorum, deferent munus mihi :
In die illa non confunderis super cunctis adin-
ventionibus tuis,
quibus praevariata es in me :
Quia tunc auferam de medio tui magniloquos
superbiae tuae,
et non adjectives exaltari amplius in monte san-
cto meo.
Et derelinquam in medio tui populum pauperem
et egenum,
et sperabunt in nomine Domini.
Reliquiae Israel non facient iniquitatem,
nec loquentur mendaciam,
et non invenietur in ore eorum lingua dolosa.
Quoniam ipsi pascentur et accubabunt,
et non erit qui exterreat.
Lauda, filia Sion :
jubilate, Israel² :
lætare, et exulta in omni corde, filia Jerusa-
lem.
Abstulit Dominus judicium tuum,
avertit inimicos tuos :

peritiae tribui : neque enim quicum processerunt
Graeci alii interpretes, certe non LXX, qui ver-
tunt ἐμπροσθεν, facem ei, ad reformandam Hebraei
textus lectionem, praetulerunt.

² Vulgati, « Jubila, Israel » : plurimum autem
numero in Hebraeo est דְּרִינֵי, « Jubilate » : unus
penes Martian. ms. « Jubila tu ».

Rex Israel Dominus in medio tui,
non timebis malum ultra.
In die illa dicitur Jerusalem: Noli timere,
Sion, non dissolvantur manus tue.
Dominus Deus tuus in medio tui fortis, ipse salvabit;
gaudebit super te in letitia,
silebit in dilectione sua¹ [Al. tua],
exultabit super te in laude.
Nugas, qui a lego recesserant, congregabo, quia
ex te erant,
ut non ultra habeas super eis opprobrium.

¹ Tria exemplaria mss. « in dilectione tua ». Pronomen quoque secundæ personæ retinet editus textus sacer in commentariis Hieronymianis; quod tamen stare non potest cum ipsa exposi-

Explicuit liber Sophoniz prophete.

INCIPIIT

LIBER AGGÆI PROPHETÆ.

Cap. I. — In anno secundo Darii regis, in mense sexto, in die una mensis,
Factum est verbum Domini in manu Aggæi prophete,
ad Zorobabel filium Salathiel, duccem Juda,
et ad Jesum, filium Josedee, sacerdotem magnum, dicens:
Hæc ait Dominus exercituum, dicens:
Populus iste dicit:
Nondum venit tempus domus Domini ædificandæ.
Et factum est verbum Domini in manu Aggæi prophete, dicens:
Nunquid tempus vobis est, ut habitetis in domibus laqueatis, et domus ista deserta?
Et nunc hæc dicit Dominus exercituum:
Ponite corda vestra super vias vestras.
Seminastis multum, et intulistis parum:
comedistis, et non estis satiati:
bibistis, et non estis inebriati:
operuistis vos, et non estis calefacti,
et qui mercedes congregavit, misit eas in sac-

¹ Audiendum hoc loco s. ipse interpres in commentario: « Pro « siccitate », inquit, LXX βουρζιαν, id est, « gladium » transtulerunt, sed et in Hebræico tribus litteris scriptum reperi, « hthet,

Ecce ego interficiam omnes, qui afflixerunt te in tempore illo;
et salvabo claudicantem;
et eam, que ejecta fuerat, congregabo:
Et ponam eos in laudem, et in nomen, in omni terra confusionis eorum:
In tempore illo, quo adducam vos;
et in tempore, quo congregabo vos.
Dabo enim vos in nomen et in laudem omnibus populis terræ,
cum convertero captivitatem vestram:
coram oculis vestris, dicit Dominus.

tione s. doctoris, ubi ait: « Et hæc faciet in dilectione sua, non tuo merito, sed misericordia sua. » MART.

culum pertusum.

Hæc dicit Dominus exercituum:
Ponite corda vestra super vias vestras:
Ascendite in montem, portate lignum, et ædificate domum:
et acceptabilis mihi erit, et glorificabor, dicit Dominus.
Respexistis ad amplius, et ecce factum est minus:
et intulistis in domum, et exufflavi illud:
Quam ob causam? dicit Dominus exercituum,
Quia domus mea deserta est,
et vos festinatis unusquisque in domum suam.
Propter hoc super vos prohibiti sunt cæli, ne darent rorem,
et terra prohibita est [Al. continuit germen],
ne daret germen suum:
Et vocavi siccitatem¹ super terram, et super oleum,
et super triticum, et super vinum, et super

res, beth », quod si « hthet » legimus, « gladium » sonat; si « oreb », « κείρα », quod nos transtulimus, « siccitatem »; licet melius in urentem ventum transferri possit. Et revera quo-

et quæcunque profert humus,
et super homines, et super jumenta,
et super omnem laborem manuum.
Et audivit Zorobabel filius Salathiel, et Jesus filius Josedee sacerdos magnus,
et omnes reliquie populi,
vocem Domini [Al. tac. Domini] Dei sui, et verba Aggæi prophete,
sicut misit eum Dominus Deus eorum ad ipsos:
et timuit populus a facie Domini:
Et dixit Aggæus nuntius Domini de nuntiis Domini, populo dicens:
Ego vobiscum sum, dicit Dominus.
Et suscitavit Dominus spiritum Zorobabel filii Salathiel, duccis Juda,
et spiritum Jesu filii Josedee sacerdotis magni, et spiritum reliquorum de omni populo:
et ingressi sunt,
et faciebant opus in domo Domini exercituum Dei sui.

Cap. II. — In die vicesima et quarta mensis, in sexto mense,
in anno secundo Darii regis,
In septimo mense, vicesima et prima mensis,
factum est verbum Domini in manu Aggæi prophete, dicens:
Loquere ad Zorobabel filium Salathiel duccem Juda et ad Jesum filium Josedee sacerdotem magnum, et ad reliquos populi, dicens:
Quis in vobis est derelictus, qui vidit domum istam in gloria sua prima?
Et quid vos videtis hanc nunc?
Nunquid non ita est, quasi non sit in oculis vestris?
Et nunc confortare, Zorobabel, dicit Dominus:
et confortare, Jesu, filii Josedee, sacerdos magno,
et confortare, omnis populus terræ, dicit Dominus exercituum:
Et facite (quoniam ego vobiscum sum, dicit Dominus exercituum)
verbum quod pepigi vobiscum cum egredere mini de terra Egypti:
Et spiritus meus erit in medio vestrum, nolite timere.
Quia hæc dicit Dominus exercituum:
Adhuc unum modicum est,

niam sermo de terra est, et agrorum sterilitate, magis mihi videtur ventus urens in presenti loco intelligi quam gladius, etc. »

et ego commovebo cælum, et terram, et mare, et aridam.

Et movebo omnes gentes:
Et veniet desideratus cunctis gentibus:
et implebo domum istam gloria, dicit Dominus exercituum.

Meum est argentum, et meum est aurum, dicit Dominus exercituum.

Magna erit gloria domus istius novissime plus quam prima, dicit Dominus exercituum:
et in loco ipso dabo pacem, dicit Dominus exercituum.

In vicesima et quarta noni mensis, in anno secundo Darii regis¹,
factum est verbum Domini ad Aggæum prophetam, dicens:

Hæc dicit Dominus exercituum:
Interroga sacerdotes legem, dicens:
Si tulit homo carnem sanctificatam in ora vestimenti sui,

et tetigerit de summitate ejus panem, aut pulmentum, aut vinum, aut oleum, aut omnem cibum:

nunquid sanctificabitur?
Respondentes autem sacerdotes, dixerunt: Non.

Et dixit Aggæus:
Si tetigerit pollutus in anima ex omnibus his, nunquid contaminabitur?

Et responderunt sacerdotes, et dixerunt: Contaminabitur.

Et respondit Aggæus, et dixit:
Sic populus iste, et sic gens ista ante faciem meam, dicit Dominus,
et sic omne opus manuum eorum:

Et omnia que obtulerint ibi, contaminata erunt.

Et nunc ponite corda vestra a die hæc et supra, antequam poneretur lapis super lapidem in templo Domini.

Cum accederetis ad accervum viginti modiorum, et fierent decem:
intraretis ad torcular, ut exprimeretis quinquaginta lagenas, et fiebant viginti.

Percussi vos vento urente, et aurigine, et grandine omnia opera manuum vestrarum:
et non fuit in vobis, qui reverteretur ad me,

¹ Non addit Hebræus textus « regis », quod nomen neque ipse in commentariis Hieronymus hic novit.

dicit Dominus.
 Ponite corda vestra ex die ista et in futurum,
 a die vicesima et quarta noni mensis:
 A die, qua fundamenta jacta sunt templi Domini,
 ponite super cor vestrum.
 Nunquid jam semen in germine est,
 et adhuc vinea, et ficus, et malogrannatum, et
 lignum olivæ non floruit?
 Ex die ista benedicam.
 Et factum est verbum Domini secundo ad Ag-
 gæum in vicesima et quarta mensis, dicens:
 Loquere ad Zorobabel ducem Juda, dicens:

Explicit liber Aggæi prophete.

INCIPIIT

LIBER ZACHARIÆ PROPHETÆ.

Cap. I.— In mense octavo, in anno secundo Darii,
 factum est verbum Domini ad Zachariam,
 filium Barachie, filii [Al. filium] Addo, pro-
 phetam, dicens:
 Iratus est Dominus super patres vestros iracun-
 dia.
 Et dices ad eos:
 Hæc dicit Dominus exercituum:
 Convertimini ad me, ait Dominus exercituum:
 et convertar ad vos, dicit Dominus exercituum.
 Ne sitis sicut patres vestri,
 ad quos clamabant prophete priores, dicentes:
 Hæc dicit Dominus exercituum:
 Convertimini de vis vestris malis, et de cogita-
 tionibus vestris pessimis:
 et non audierunt, neque attenderunt ad me, di-
 cit Dominus.
 Patres vestri ubi sunt?
 Et propheta nunquid in sempiternum vivent?
 Verumtamen verba mea, et legitima mea, que
 mandavi servis meis prophetis,
 nunquid non comprehenderunt patres vestros,
 et conversi sunt, et dixerunt:
 Sicut cogitavit Dominus exercituum facere nobis
 secundum vias nostras,
 et secundum adventiones nostras, fecit no-
 bis?
 In die vicesima et quarta undecimi mensis sa-
 bath, in anno secundo Darii,
 actum est verbum Domini ad Zachariam, filium

Ego movebo cælum pariter et terram.
 Et subvertam solum regnorum,
 et conteram fortitudinem regni gentium,
 Et subvertam quadrigam, et ascensorem ejus,
 et descendent equi, et ascensores eorum:
 vir in gladio fratris sui.
 In die illa dicit Dominus exercituum,
 assumam te, Zorobabel, fili Salathiel, serve
 meus, dicit Dominus:
 Et ponam te quasi signaculum,
 quia te elegi, dicit Dominus exercituum.

Barachie, filii Addo, prophetam, dicens:
 Vidi per noctem, et ecce vir ascendens super
 equum rufum,
 et ipse stabat inter myrieta, que erant in pro-
 fundo:
 et post eum equi rufi, varii, et albi.
 Et dixi:
 Quid sunt isti, domine mi?
 Et dixit ad me Angelus qui loquebatur in me:
 Ego ostendam tibi quid sint hæc.
 Et respondit vir, qui stabat inter myrieta, et di-
 xit:
 Isti sunt, quos misit Dominus, ut perambularent
 [Al. perambulant] terram.
 Et responderunt Angelo Domini, qui stabat inter
 myrieta, et dixerunt:
 Perambulavimus terram,
 et ecce omnis terra habitata, et quiescit.
 Et respondit Angelus Domini, et dixit:
 Domine exercituum, usquequo tu non misere-
 beris Jerusalem, et urbium Juda, quibus ira-
 tus es?
 Iste septuagesimus annus est.
 Et respondit Dominus Angelo, qui loquebatur in
 me verba bona,
 verba consolatoria.
 Et dixit ad me Angelus, qui loquebatur in me:
 Clama, dicens:
 Hæc dicit Dominus exercituum:
 Zelatus sum Jerusalem: et Sion zelo magno,

Et ira magna ego irascor super gentes opulen-
 tas:
 Quia ego iratus sum parum,
 ipsi vero adjuverunt in malum.
 Propterea hæc dicit Dominus:
 Revertar ad Jerusalem in misericordiis:
 Et domus mea ædificabitur in ea, ait Dominus
 exercituum:
 et perpendiculum extendetur super Jerusalem.
 Adhuc clama, dicens:
 Hæc dicit Dominus exercituum:
 Adhuc affluent civitates mee bonis:
 et consolabitur Dominus adhuc Sion,
 et eliget adhuc Jerusalem.
 Et levavi oculos meos, et vidi:
 et ecce quatuor cornua.
 Et dixi ad Angelum, qui loquebatur in me:
 Quid sunt hæc?
 Et dixit ad me:
 Hæc sunt cornua, que ventilaverunt Judam, et
 Israel, et Jerusalem.
 Et ostendit mihi Dominus quatuor fabros.
 Et dixi:
 Quid isti veniunt facere?
 Qui ait, dicens:
 Hæc sunt cornua, que ventilaverunt Judam per
 singulos viros,
 et nemo eorum levavit caput suum:
 Et venerunt isti deterrere ea, ut dejiciant cornua
 gentium, que levaverunt cornu super terram
 Juda ut dispergerent eam.
Cap. II. — Et levavi oculos meos, et vidi:
 et ecce vir, et in manu ejus funiculus menso-
 rum.
 Et dixi:
 Quo tu vadis?
 Et dixit ad me:
 Ut metiar Jerusalem,
 et videam quanta sit latitudo ejus,
 et quanta longitudo ejus.
 Et ecce Angelus, qui loquebatur in me, egredie-
 batur,
 et Angelus alius egrediebatur in occursum
 ejus.
 Et dixit ad eum:
 Curre, loquere ad puerum istum, dicens:

¹ Post hæc verba aliud comma additum legitur
 in exemplaribus canonis Hebraica veritatis: «Ex
 quatuor ventis cæli colligam vos»: quod quidem
 in contextu prima manu positum invenimus in
 ms. San-Germanensi; in Carcassonensi vero su-

Absque muro habitabitur Jerusalem,
 præ multitudine hominum et jumentorum in
 medio ejus.
 Et ego ero ei, ait Dominus, murus ignis in cir-
 cuitu:
 et in gloria ero in medio ejus.
 O, o, fugite de terra aquilonis, dicit Dominus!
 Quoniam in quatuor ventos cæli dispersi vos,
 dicit Dominus.
 O Sion,
 fuge [Al. surge], que habitas apud filiam Ba-
 bylonis!
 Quia hæc dicit Dominus exercituum:
 Postgloriam misit me ad gentes, que spoliave-
 runt vos:
 Qui cum tetigerit vos,
 tangit pupillam oculi mei:
 Quia ecce levo manum meam super eos,
 et erunt prædæ his qui serviabant sibi:
 et cognoscetis quia Dominus exercituum mi-
 sit me.
 Lauda, et letare, filia Sion:
 quia ecce ego venio, et habitabo in medio tui,
 ait Dominus.
 Et applicabuntur gentes multæ ad Dominum in
 die illa,
 et erunt mihi in populum:
 Et habitabo in medio tui:
 et scies quia Dominus exercituum misit me ad
 te.
 Et possidebit Dominus Judam partem suam in
 terra sanctificata:
 et eliget adhuc Jerusalem.
 Sileat omnis caro a facie Domini:
 quia consurrexit de habitaculo sancto tuo.
Cap. III. — Et ostendit mihi Dominus [Al. tac.
 Dominus] Jesum sacerdotem magnum stan-
 tem coram Angelo Domini:
 et Satan stabat a dextris ejus, ut adversaretur
 ei.
 Et dixit Dominus ad Satan:
 Increpet Dominus in te, Satan:
 Et increpet Dominus in te, qui elegit Jerusalem:
 Nunquid non iste torris est erutus de igne?
 Et Jesus erat indutus vestibus sordidis:
 et stabat ante faciem Angeli.

pra contextum et secunda manu. MART.

² Cum Hebræus textus עָרֵי, tum illo pressius
 s. interpres in commentario, «oculi ejus» præ-
 ferunt.